

Turvallisuutta vai turvattomuutta?

Loppuvuoden 2025 tapahtumat ovat tuottaneet lisääntyvää huolta Euroopan ja Suomen turvallisuudesta. Pääkirjoitusta kirjoittaessani eletään oletettavasti ratkaisevia hetkiä neuvotteluissa Ukrainan sodan päättämiseksi. Kuluneen vuoden aikana Eurooppa tuntuu tulleen yllätetyksi rauhaa koskeissa aloitteissa kerta toisensa jälkeen Yhdysvaltojen ja Venäjän edetessä omaa tahtiaan, omilla ehdoillaan. Euroopalle ja Suomelle on ollut tärkeää edistää oikeudenmukaista rauhaa, antaa Ukrainalle riittävät turvatakuut sekä edistää vastuuvetoisuutta sodan aikana tehdyistä rikoksista. Erityisen merkityksellistä on ollut eurooppalaisen yhtenäisyyden vaaliminen ja tuki Ukrainan suvereniteetille.

Euroopan unionissa (EU) ja sen jäsenmaissa tuodittauduttiin pitkään ajatukseen siitä, että Yhdysvallat takaa viime kädessä Euroopan turvallisuuden. Trumpin toinen kausi presidenttinä on viimeistään osoittanut, ettei tällaiselle toiveajattelulle ole enää perusteita. Valkoisen talon marraskuussa 2025 julkaisema Yhdysvaltojen uusi kansallisen turvallisuuden strategia (White House 2025) osaltaan vahvistaa tätä pidemmän ajan vaikutelmaa. Euroopan on kannettava vastuu omasta puolustuksestaan, mikä edellyttää myös EU:n osalta suurempaa turvallisuuspoliittista suuntautumista ja puolustussektorin kehittämistä. Suomelle tilanne on erityisen haasteellinen, sillä olemme viime vuosina vahvistaneet ja sitoneet turvallisuutemme ja puolustuksemme vahvasti liittolaisuuteen Yhdysvaltojen kanssa.

Muutokset turvallisuusympäristössämme ovat osoittaneet, kuinka kansallinen, eurooppalainen ja globaali taso ovat voimakkaasti vuorovaikutuksessa keskenään. Turvallisuus ja turvattomuus ovat teemoina heijastuneet monella tapaa kansalaisten arkeen. Esimerkiksi viime aikoina lisääntyneet hybriditoimet, kuten droonit, säöpallot, disinformaatiokampanjat ja kyberiskut, ovat vaikuttaneet turvallisuuden kokemuksiimme. Ne ovat myös aiheuttaneet laajempaa huolta eurooppalaisten yhteiskuntien kyvystä varautua uudenlaisiin turvallisuusuhkiin ja vihamieliseen vaikuttamiseen. Erilaisilla häiritseväillä toimenpiteillä kyetään vaikuttamaan laajasti yhteiskuntien toimintakykyyn sekä kansalaisten arjen sujuvuuteen. Ymmärrettävästi monet viime vuosien kriisit ja poikkeustoimet ovat aiheuttaneet myös ylikansallisia turvattomuuden kokemuksia ja edellyttävät häiriöiden sietokyvyn parantamista sekä eurooppalaisella että kansallisella tasolla.

Suomi on pyrkinyt Euroopassa edistämään kansallista kokonaisturvallisuusajatteluaan sekä ideaa varautumisunionista (engl. *Resilience Union*). Ville-Pekka Niskasen katsausartikkeli tässä numerossa selvittää perusteellisesti suomalaisten käsitteiden suhdetta kansainväliseen kriisienhallinnan termistöön. Mainittakoon tässä lyhyesti, että monitoimijasta kokonaisturvallisuuden mallia voidaan tulkita hyvin eri näkökulmista EU:n eri jäsenmaissa. Presidentti Sauli Niinistö on omalta osaltaan saanut selvittää suomalaista varautumisajattelua raportissaan EU:n siviili- ja puolustusvalmiuksien kehittämisestä erilaisten kriisien varalta (Niinistö 2024). Suomi näyttäytyy tässä mielessä eräänlaisena varautumisen mallimaana Euroopan tasolla ja jopa globaalisti.

Nykyisellä polykriisien aikakaudella monet kriisit limittyvät yhteen ja murentavat yksilöiden turvallisuutta eri elämän osa-alueilla. Turvattomuutta kasvattaa se, että on hyvin vaikeaa

ennustaa, mitä erilaiset kriisit tuovat tullessaan ja miten niihin tulisi varautua. Varautuminen ei kuitenkaan ole vain yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen jatkumisen varmistamista kriisien hetkellä, vaan se edellyttää pidemmällä tähtäimellä kansalaisten erilaisten kriisivalmiuksien ja -taitojen kehittämistä. Erityisesti kriittinen medialukutaito ja informaatiovaikuttamisen tunnistaminen nousevat nykyajassa keskeisiksi kansalaistaidoiksi. Kuten Vihtori Kylänpää tämän numeron artikkelissaan tuo esiin, näiden taitojen tarpeellisuus on myös laajalti tunnistettu siviilipalvelustaan suorittavien suomalaisten nuorten keskuudessa. Turvallisuuden tunne voi kriisien ohella järkkyä ihan arkipäiväisesti keskustelun polarisoitumisen ja erilaisten alustojen kiihdyttämän keinotekoisen vastakkainasettelun kokemuksesta.

Eräs turvallisuuskeskusteluun näkyvästi noussut teema on maahanmuutto, johon liitetään monia uhkakuvia. Maahanmuuton turvallistamista hyödynnetään myös tehokkaasti sekä suomalaisella että eurooppalaisella puoluekentällä. Kuten Henna Nurmen artikkeli maahanmuuton välineellistämisestä tässä *Kosmopoliksen* numerossa osoittaa, maahantulijoiden turvallistaminen on mennyt läpi Suomen eduskunnassa hallitus–oppositio–rajat ylittäen. Euroopan unionin yhteisen maahanmuutto- ja siirtolaissopimuksen (2024) täytäntöönpano etenee vauhdilla, ja joulukuun alussa sisäministerit pääsivät kokouksessaan sopuun EU-tasolla määriteltävästä turvallisten maiden listasta (EU neuvosto 2025). Turvalliseksi maiksi voidaan luokitella sekä siirtolaisten ja pakolaisten alkuperämaat että kauttakulkumaat. Käytännössä linjauksen tavoitteena on EU:ssa oleskelevien kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneiden ihmisten palautusten tehostaminen ja nopeuttaminen. Poliittinen ilmapiiri Euroopassa on mahdollistanut tilanteen, jossa tulevaisuudessa voidaan perustaa turvapaikanhakijoiden paaluokeskuksia myös EU:n ulkopuolelle. On siis varsin todennäköistä, että Britannian Ruundamalli tai Italian Albania-malli tulevat saamaan erilaisia jäljittelijöitä ensi vuoden aikana.

Vuoden viimeisen *Kosmopoliksen* numeron avaa Vihtori Kylänpään artikkeli, joka tarkastelee siviilipalvelusvelvollisten näkemyksiä heidän tärkeinä pitämistään ihmisoikeusteoista, -taidoista ja -aiheista. Hänen lähtökohtanaan on, että laadukas ihmisoikeuskasvatus voi tukea nuorten mahdollisuuksia ihmisoikeustekoihin, jotka edelleen edistävät kansainvälisten konfliktien ratkaisua ja positiivista rauhaa. Lisäksi Kylänpää selvittää, miten siviilipalvelusvelvollisten taustat vaikuttavat heidän näkemyksiinsä ihmisoikeuskasvatuksesta. Tutkimus toteutettiin vuosina 2023–2024 Siviilipalveluskeskuksella, jossa 18–30-vuotiaat nuoret aikuiset osallistuvat siviilipalveluksen koulutusjaksolle. Kylänpään mukaan suuri osa kyselyyn vastanneista ilmoitti pitävänsä hyvin tärkeänä medialukutaitoa, muodollista politiikkaa, suomalaisen oikeusjärjestelmän tuntemusta ja taitoja suojella yksityisyyttä tietoverkoissa. Konkreettinen vaativa toiminta ihmisoikeuksien puolesta näytti kiinnostavan noin kolmasosaa. Siviilipalvelusvelvollisten taustat eivät olennaisessa määrin aiheuttaneet eroja ihmisoikeuskasvatukseen tai -tekoihin suhtautumisessa. Ainoastaan vähemmistöihin kuuluvat siviilipalvelusvelvolliset ilmoittivat olevansa muita vastaajia jossain määrin halukkaampia tekemään ihmisoikeustekoja.

Henna Nurmen artikkeli ”Välineellistetty maahanmuutto ja maahanmuuttajien turvallistaminen eduskuntakeskusteluissa” tarkastelee ajankohtaista ilmiötä, eli välineellistettyä maahantuloa, joka tulkitaan yhtenä hybridivaikuttamisen muotona. Vaikka siirtolaisuutta on käy-

tetty aiemminkin kansainvälisen politiikan välineenä, nousi teema vahvasti eurooppalaiseen keskusteluun vuonna 2021 Valko-Venäjän ohjatessa siirtolaisia Latvian, Liettuan ja Puolan rajoille. Kun vastaava ilmiö toistui Suomessa vuonna 2023 Venäjän toimesta, johti se Suomen itärajan sulkemiseen. Nurmen artikkelissa analysoidaan välineellistetyistä maahanmuutosta käytyä poliittista keskustelua eduskunnan täysistunnoissa vuosina 2022–2024 ja pohditaan käydyin keskustelun laajempia yhteiskunnallisia vaikutuksia. Diskurssianalyysin sekä turvallistamisen teoreettisen viitekehyksen avulla eduskuntakeskusteluista eritellään neljä diskurssia, jotka liittyvät valtion suvereniteettiin, kansalliseen suojeluun, vaarallisiin siirtolaisiin sekä ylikansalliseen turvattomuuteen. Nurmen artikkeli osoittaa, kuinka maahanmuutosta ja siirtolaisista rakennettiin kansallinen turvallisuuskysymys hallitus–oppositio–rajat ylittäen ja kuinka turvallistamista hyödynnetään laajemminkin oikeuttamaan maahanmuuton tiukempia rajoituksia.

Ville-Pekka Niskasen katsausartikkeli ”Käsitteet kriisissä? Katsauksessa kriisinhallinnan eräät suomenkieliset käsitteet, määritelmät, niiden suhteet ja kansainväliset vastineet” jatkaa kansainvälisten (EU, Nato) ja suomalaisten keskustelujen välisen suhteen pohdintaa. Niskasen mukaan suomenkielisten käsitteiden suhteuttaminen kansainvälisiin määritelmiin auttaa hahmottamaan, mihin laajempiin kansainvälisiin kriisien, kriisinhallinnan ja yhteiskunnan turvallisuuden keskusteluihin ne liittyvät. Tämä tukee edelleen kansainvälisen kriisien selvittämiseen liittyvän keskustelun ymmärtämistä Suomessa. Aivan kuten Nurmi, myös Niskanen huomioi kuinka turvallisuuden ja kriisinhallinnan keskustelut ovat kansallisten ja kansainvälisten keskustelujen sekoituksia. Kriiseihin liittyvää laaja-alaista yhteistoimintaa käsitellään kansainvälisesti ja Suomessa useiden käsitteiden alla. Niskasen mukaan suomenkielisessä poliittishallinnollisessa ja julkisessa keskustelussa nousee usein esiin kokonaisturvallisuuden käsite, jota pidetään kansainvälisesti uniikkina. Se korostaa kriiseihin varautumista eri toimijoiden yhteistyönä kriisiajan toiminnan sijasta. Analyyttinen näkökulma kriisien käsitteistään mahdollistaa kriisinhallinnan toimintamallien kriittisen tarkastelun sekä yhteistyön eroista huolimatta.

Tämänkertaisessa *Kosmopoliksessa* on myös kahden Euroopan unionia käsittelevän väitöskirjan lektiota. Ensimmäisenä on Teemu Rantasen lektio ”EU:n operationaalinen koodi 2000–2018: Kausaalisten uskomusten institutionalisoituminen ulkopoliittikan strategiseksi kulttuuriksi”. Väitöskirjassaan Rantanen tarkastelee Euroopan unionin ulkopoliittikkaa ohjaavien strategisten uskomusten jatkuvuutta, muutosta ja keskeisiä elementtejä kolmen unionin ulkopoliittisen edustajan, Javier Solanan, Catherine Ashtonin ja Federica Mogherinin puheiden sekä laadullisen että määrällisen analyysin avulla. Tutkimuksen mukaan uskomukset EU:lle parhaista toimintatavoista ja mahdollisuuksista vaikuttaa muuttuvaan kansainvälispoliittiseen ympäristöön näyttäytyivät vakiintuneen strategisen kulttuurin piirteitä omaavaksi kokonaisuudeksi. Toinen, Salla Mikkosen lektio ”EU-lobbauksen käytännöt tekemässä EU-politiikkaa: päättäjille näkymättömien käytäntöjen, luottamuksen ja lobbauksen ammatimaistumisen merkitys” keskittyy EU-lobbauksen arjen käytäntöihin. Väitöskirja lähestyy aihetta Pierre Bourdieun viitoittaman käytäntötutkimuksen kautta, mikä mahdollistaa käytäntöjen ymmärtämisen toimijuuden ja rakenteen kohtaamispisteenä. Etnografisen kenttätutkimuksen

tuloksena Mikkonen tuo EU-lobbausta aiempaa paremmin näkyville sekä toteaa sen olevan ammattimaistunutta ja käytännöiltään varsin ulossulkevaa.

Numeron päättävät kolme kirja-arviota: Teemu Häkkisen arvio suomennetusta Sergei Pomerantsevin teoksesta *Totuudella ei voi taistella valheita vastaan* (2025), Aapo Jumppasen arvio Riikka Kuusiston teoksesta *Competing Metaphors for International Relations – Jungle or Playground* (2025) sekä Timo Kivimäen arvio Raimo Väyrysen teoksesta *Suomi ja ydinaseet* (2024).

Tämän runsaan lukupaketin myötä haluan toivottaa kaikille *Kosmopoliksen* lukijoille rauhallista joulua ja turvallista vuotta 2026.

Helsingissä 17.12. 2025
Hanna Tuominen

Lähteet

EU neuvosto (2025): Tärkeimmät tulokset. Oikeus- ja sisäasioiden neuvosto, 8.12.2025. <https://www.consilium.europa.eu/fi/meetings/jha/2025/12/08/>, 16.12.2025.

Niinistö, Sauli (2024): Safer together. Strengthening Europe's civilian and military preparedness and readiness, 30.10.2024. https://commission.europa.eu/document/5bb2881f-9e29-42f2-8b77-8739b19d047c_en, 16.12.2025.

White House (2025): National security strategy of the United States of America, marraskuu 2025. <https://www.whitehouse.gov/wp-content/uploads/2025/12/2025-National-Security-Strategy.pdf>, 16.12.2025.

Päätoimittajien vaihdos

Kosmopolis-lehden uusiksi päätoimittajiksi on nimetty Katariina Mustasilta, Tyyne Karjalainen ja Jyrki Ruohomäki. Toimitus aloittaa tehtävässään vuoden 2026 ensimmäisestä numerosta alkaen. Nykyisten Ulkopoliittiseen instituuttiin ja Kriisinhallintakeskukseen sijoitettujen työtehtäviensä lisäksi päätoimittajakolmikolla on laaja-alaista rauhantutkimuksellista kokemusta muun muassa Rauhan- ja konfliktintutkimuskeskuksesta sekä Uppsalan, Essexin ja Columbian yliopistoista.

”Elämme haastavaa ja konfliktien ja sotien värittämää aikaa, jona tarvitaan entistä kiipeämmin myös suomalaista monitieteellistä keskustelua rauhan, turvallisuuden ja kansainvälisten suhteiden kysymyksistä”, toteavat uudet päätoimittajat. ”*Kosmopolis* on keskeinen väylä tälle debatille ja ajankohtaisen rauhan- ja konfliktintutkimuksen sekä kansainvälisten suhteiden tutkimuksen näkökulmien kommunikoinnille myös laajemmalle yleisölle.”

Suomen rauhantutkimusyhdistyksen hallitus toivottaa uudet päätoimittajat tervetulleeksi jatkamaan lehden kehitystyötä. Samalla hallitus haluaa kiittää aiemmin kuluvana vuonna väistynyttä päätoimitusta – Eeva Puumalaa, Leena Vastapuuta ja Anitta Kynsilehtoa – erinomaisesta työstään lehden laadun parantamiseksi ja toimitustyön käytäntöjen viemisestä ammattimaisempaan suuntaan. Kiitos kuuluu myös päätoimittajajahaun avoimena ollessa lehden toimitusprosessista vastuuta kantaneille Unto Vesalle, Teemu Rantaselle, Hanna Tuomiselle ja Riikka Kuusistolle sekä lehden toimitussihteeri Samu Pehkoselle.